

Pompeu Fabra i Frederic Xifré, en memòria

L'autor fa un repàs de la trajectòria de Pompeu Fabra en relació amb la ciutat de Badalona i també de la de l'alcalde Xifré, executat pels franquistes, i reclama per al primer el nom d'una plaça i per a l'altre el nomenament de fill il·lustre

tribuna

President honorari de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, filial de l'Institut d'Estudis Catalans

JORDI MONÉS I PUJOL-BUSQUETS.

A principis dels anys cinquanta del segle passat, vaig catalogar els llibres requisats als exiliats per les autoritats franquistes. Entre ells destacava la biblioteca personal de Pompeu Fabra, les seves fitxes sobre el català i els llibres que li havien dedicat molts escriptors catalans i els més prestigiosos lingüistes del món. Vaig començar a comprendre la seva grandesa.

Des de la presidència del Centre Excursionista, recordo que els dijous a la nit hi venien socis de l'Agrupació Excursionista, clausurada per la dictadura. Entre ells el fill de l'alcalde Frederic Xifré. Jo esperava amb candeletes gaudir de la seva conversa. Josep Xifré era un dels que van patir l'exili interior, un home extraordinari: a través d'ell vaig admirar la trajectòria del seu pare, el nostre alcalde màrtir.

L'any 1968, amb en Miquel Mas i en Serra Aloy, vam organitzar un rellevant homenatge al Mestre amb motiu del centenari del seu naixement i del vint-i-cinquè aniversari de la seva mort. Aleshores vaig conèixer la Carola, una filla seva, que visitava sovint la família Lleal-Galceran, i em vaig assabentar dels lligams familiars existents entre els Lleal-Galceran, els Fabra i els Xifré.

L'any 1984, amb motiu de les XVII Festes Populares de Cultura Pompeu Fabra, la delegació d'Òmnium Cultural de Badalona em va demanar una conferència sobre Pompeu Fabra i Badalona. Això em va portar a estudiar amb deteniment la seva biografia: va néixer a Gràcia el 1868, va estudiar per enginyer industrial i va obtenir una càtedra a l'Escola d'Enginyers Industrials de Bilbao. L'any 1911, Prat de la Riba, en aquell moment president de la Diputació de Barcelona, el va fer venir per tal que es dediqués de ple a l'estudi i la normalització de la llengua catalana. L'any 1913 s'establí a Badalona, on va viure 26 anys, fins al seu exili, el gener de 1939. És aquí on va fer la major part de la seva ingent obra. No hi actuava de savi, era un badaloní més: anava a mar, practicava el tennis, era un gran excursionista, jugava al tresillo al Casino i va tenir un paper cabdal en el moviment cultural badaloní.

L'any 1916 va ser director de l'Escola d'Arts i Oficis. El 1927 va impulsar la fundació de l'Escola Catalana, que durant la guerra es va dir Escola Catalana Pompeu Fabra. El 1928 va participar, amb l'arquitecte Amigó, en la creació de les Edicions Proa. Va ser president de l'entitat catalanista Palestra, molt activa en el món cultural i esportiu. La revista *Joia*, a finals dels anys vint, fa referència a la «càtedra ambulante» de Pompeu Fabra i Pau Rodon. Sovint agafaven el tramvia i

+ L'alcalde Frederic Xifré i Pompeu Fabra, el normalitzador de la llengua catalana.

discutien del món social, polític i cultural. Molts badalonins agafaven el mateix tramvia només per escoltar-los.

No tenim prou consciència de la seva monumental obra. Fabra, des de Badalona, fa que el català sigui una llengua per a tots els usos, entre els quals la ciència i l'escola. Sense la seva tasca és molt probable que, amb quaranta anys de dictadura, el català hagués desaparegut com a llengua de cultura i no hagués estat apta com a llengua escolar.

L'any 1934, l'Ajuntament republicà el va nomenar fill adoptiu de Badalona. El 1969, l'Ajuntament franquista, sota pressió popular, va donar el seu nom a un carrer del barri de Canyadó. El claustre d'un IES de nova creació va proposar que es denominés Pompeu Fabra. I Òmnium Cultural li va dedicar un monòlit, actualment davant de l'edifici municipal del Viver.

Qualsevol altra ciutat catalana s'hauria gloriat de tenir un conciutadà tan extraordinari com ell, però no ha estat aquest el cas de Badalona.

Quant a Frederic Xifré, un petit fabricant, honest i conseqüent amb el seu ideari, el primer Ajuntament democràtic li va dedicar una plaça. No vaig conèixer Frederic Xifré personalment, però vaig compartir idees i desitjos amb el seu fill Josep i la seva nora Rosa Lleal, que avui, amb 92 anys, manté una vitalitat i una tendresa admirables.

Davant la construcció d'una nova estació de metro al centre de la ciutat i de la creació d'una gran plaça, proposo que aquesta es digui plaça de Pompeu Fabra i que la nova estació s'anomeni Badalona - Pompeu Fabra.

També demano que l'Ajuntament nomeni l'alcalde Frederic Xifré fill il·lustre de la ciutat i doni el seu nom a una nova plaça als terrenys de l'antiga fàbrica l'Estrella. Badalona està en deute amb ells i ara té una oportunitat d'or per eixugar-lo, si volem que la nostra ciutat sigui digna dels seus conciutadans il·lustres.